

Justis- og
beredskapsdepartementet

Oslo, 26. mars 2020

Høringsuttale fra Jussbuss om forslag til midlertidig forskrift om straffegjennomføring i medhold av lov 24. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av Covid-19 mv. (koronaloven)

Om Jussbuss

Jussbuss er et studentdrevet rettshjelptiltak med 49 års erfaring med rettshjelpsarbeid og oppsøkende virksomhet. Jussbuss behandlet totalt 1022 saker om fengselsrett i 2019. På bakgrunn av våre erfaringer ønsker vi å komme med kommentarer til forslagene.

Overordnet om høringen

Det er svært uheldig at det gis høringsfrist på én dag selv om det er tale om tiltak som må iverksettes raskt. Mange relevante organisasjoner, oss inkludert, har begrenset kapasitet på grunn av stengte kontorer. Den korte høringsfristen kan derfor gå på bekostning av rettsikkerheten til den samfunnsgruppen forskriften retter seg mot.

Jussbuss er positiv til flere av forslagene. Vi har forståelse for at det er behov for å iverksette tiltak for å begrense smitte av Covid-19, og at Covid-19-utbruddet fører til økt fravær og redusert kapasitet i Kriminalomsorgen.

Jussbuss er forøvrig positiv til at det kjøpes inn nytt teknisk utstyr for å legge til rette for kontakt med familie og advokat via telefon og digitalt utstyr. Vi håper at det samme utstyret kan benyttes når innsatte tar kontakt med rettshjelptiltak som gir frivillig rettshjelp, slik som Jussbuss.

Kommentarer til de enkelte punktene

Til § 1: Besøk i fengsel

Jussbuss er positiv til at fengslene pålegges å legge til rette for andre kontaktformer dersom besøk nektes. Det må imidlertid bemerkes at bruk av fjernkommunikasjon kun skal tilrettelegges for "[s]å langt mulig". En slik skjønnsmessig ordlyd er uheldig. Det er både i fengselets og den innsattes interesse at innsatte får kommunisere med sine nærmeste. Smitteverntiltakene som er innført som følge av Covid-19 vil med stor sannsynlighet føre til at innsatte isoleres på cellene i større grad enn tidligere. Dette, i kombinasjon med at innsatte ikke lengre har muligheten til å motta besøk, tilsier at fengslene må ha en plikt til å sørge for at innsatte får mulighet til å kommunisere med sine nærmeste gjennom fjernkommunikasjon.

Hensynet til den innsattes pårørende taler også for dette. Pårørende, da særlig barn av innsatte, har behov for jevnlig kontakt og trenger gjensidig forsikring om at deres nærmeste er trygge og ved god helse. Dette behovet må veie særlig tungt da utbruddet er egnet til å skape frykt i befolkningen og setter pårørende i en sårbar posisjon.

Grunnet ulikheter i bemanning- og bygningsmessige forhold i de ulike fengslene, vil en skjønnsmessig regel som “[s]å langt mulig”, kunne føre til at fengsler med manglende ressurser ikke får tilrettelagt for fjernkommunikasjon. Slike forhold skal ikke gå på bekostning av innsattes rett til å kommunisere med omverden. Det er derfor nødvendig at alle fengsler pålegges å legge til rette for andre kontaktformer, og at forbeholdet “[s]å langt mulig” fjernes.

Det bør også presiseres i forskriften at dersom kommunikasjon mellom innsatt og advokat foregår gjennom videosamtale skal dette, i likhet med telefonsamtaler, skje uten at samtalen avlyttes eller tas opp.

Til § 2: Gjennomføring av straff med elektronisk kontroll utenfor fengsel

Jussbuss er positiv til at tidskravet for gjennomføring av straff med elektronisk kontroll økes fra fire til seks måneder. Samme utvidelse som er vedtatt av Stortinget ved lov 20. desember 2019 må settes i kraft slik at domfelte kan sone med elektronisk kontroll opp til seks måneder også etter Covid-19.

Dersom Kriminalomsorgen gjør seg positive erfaringer hva gjelder utvidelsen i adgangen til å gjennomføre straff med elektronisk kontroll for voldsdømte, håper vi utvidelsen kan vurderes å vedvare etter Covid-19.

Til § 3: Elektronisk kontrolltiltak som vilkår for prøveløslatelse fra fengselsstraff

Jussbuss er positiv til å innføre elektronisk kontroll, fjernalkoholtesting og videosamtale som vilkår for prøveløslatelse dersom en prøveløslatelse ikke anses som sikkerhetsmessig forsvarlig uten vilkår eller ved bruk av eksisterende vilkår i straffegjennomføringsloven § 43. Dette vil føre til at flere innsatte kan løslates på prøve, og dermed unngå å sone i fengsler preget av fravær av tilbud og øker isolasjonsbruk som følge av smitteverntiltak og redusert bemanning.

Prøveløslatelser som innvilges som følge av utbruddet av Covid-19 bør bestå også etter at smittefaren har minsket eller over, dersom den innsatte ikke har begått noen brudd under prøveløslatelsen. For innsatte som innvilges prøveløslatelse med vilkår om elektronisk kontroll, må det foretas en fornyet vurdering etter en tidsbestemt periode for å vurdere om vilkårene for prøveløslatelsen opprettholdes. Vi mener dette er viktig for å sikre forutberegnelighet samt nødvendig soningsprogresjon for den innsatte.

Til § 4: Straffavbrudd

Jussbuss er svært kritisk til at Kriminalomsorgen skal kunne beslutte straffavbrudd uten den innsattes samtykke. Utsatt straffegjennomføring, som ikke er begrunnet i forhold på den domfeltes side, vil være ugunstig for domfeltes rehabilitering og soningsprogresjon.

Dersom forslaget vedtas bør det presiseres at andre tiltak, slik som straffegjennomføring med elektronisk kontroll eller prøveløslatelse (med eller uten vilkår), først skal ha blitt vurdert. Beslutning om straffavbrudd uten den innsattes samtykke må i alle tilfeller være siste mulige utvei.

Det fremgår av punkt 3 *Merknader til de enkelte punktene*, til § 4 at det ved vurderingen av straffavbrudd bør vektlegges om den domfelte har bolig. Vi ønsker å påpeke at noen innsatte verken har bolig eller midler til alminnelig livsopphold. Den innsattes situasjon bør derfor ikke bare vektlegges, men det må stilles vilkår til at den innsatte har et sted å bo ved en beslutning om straffavbrudd uten samtykke fra den innsatte. Et straffavbrudd under slike forhold vil kunne sette den innsatte i en desperat situasjon, og dermed stride mot straffens sentrale begrunnelse; den forebyggende virkningen. At den innsatte har et sted å bo under soningsavbruddet er essensielt for å sikre rehabilitering.

Jussbuss ønsker å fremheve at ved straffavbrudd skal gjennomføringen av straffen som ordet tilsier «avbrytes». Det skal derfor ikke være anledning til å kreve at straffavbruddet blir gjennomført med kontrolltiltak. Eksempelvis bør innsatte ikke kunne pålegges innetid mens straffavbruddet pågår.

Ethvert kontrolltiltak under straffavbruddet vil i realiteten innebære at den innsatte fortsetter soningen utenfor fengsel. Dersom Kriminalomsorgen ønsker å iverksette slike tiltak bør det heller vurderes om den innsatte kan sone i eget hjem etter strgf. § 16 første ledd.

Vi er klart negative til at det skal kunne gis straffavbrudd uten den innsattes samtykke. Dersom forslaget vedtas slik det er foreslått, mener Jussbuss det er klart at tiden under straffavbruddet må avkortes i soningstiden. At soningstiden strekker ut i tid på grunn av forhold utenfor den innsattes kontroll taler utvilsomt for en slik løsning. Med særlig tyngde gjør dette seg gjeldende i de tilfeller hvor straffavbruddet gjennomføres med kontrolltiltak. Dersom soningstiden ikke avkortes i slike tilfeller vil det i praksis være tale om dobbeltstraff.

Med vennlig hilsen

Jussbuss v/

Axel Hodnefjeld

Rita Nivethini Paramalingam

Frida Ose Marthinussen

Christopher James Johnsen Åsheim

Grethe Kristine Olsen

Amalie Sofie Bruun Larsen

Lima Rezai